

Universitet təhsilinə start necə başlayır?

Cəsarət VALEHOV

Bu gün sürətlə dəyişən dünyanı forma və məzmun baxımından yeni nəsil universitetlər yaradır. Buna əsas dəyər olaraq üstünlük verən ölkələr gələcək şokunu daha rahat qarşılayır və milli özünü təsdiq immuniteti qazanırlar.

Bəzən abituriyentlər universitetə qəbul olmağı insan həyatının əsas nailiyyəti kimi qəbul edir, nəinki öyrənməyi. Ancaq universiteti qazanmaq hələ yolun başlanğıcı, mükəmməl universitet təhsili isə hədəfə çatmanın əsas şərtlərindəndir.

Universitet – inkişaf lokomotivinə qoşula bilən, sintez və analiz yolu ilə ideyalarını ifadə edə bilən insanları yetişdirən qurumdur. Universitet fəlsəfəsinə bir tərəfdən bütünləşdirici, digər tərəfdən fərqli və yenilikçi, qeyri-standart yanaşmaların məcmusu kimi baxsaq, bir qurum kimi sosioma xidmət etmək və cəmiyyətin viziyonunu müəyyənləşdirən missiyaya sahibdir.

Son illərdə ölkəmizdə universitet təhsilinə maraq keyfiyyət baxımından artıb. Bunu son 5 ildə ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat səviyyəsində tələbə qəbulu planı və qəbul imtahanında iştirak edənlərin nisbi payında əks olunan artım dinamikasında görmək olar.

Son 5 ildə ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat səviyyəsində tələbə qəbulunun kəmiyyət göstəricilərinə nəzər salsaq görərik ki, ümumi ərizələrin sayındakı azalmaya rəğmən qəbul olunanların nisbi payı artmışdır. Eyni zamanda tələbə qəbulu planı ötən 5 ildə ilboyu hər il artmışdır (Slayd 1).

Eləcə də 2014/2015–2015/2016–2015/2016–2017/2018-ci tədris illərində I-IV ixtisas qrupları üzrə müsabiqədə iştirak etmək hüququ qazanan abituriyentlərin imtahan ballarının paylanması əks etdirən rəqəmlərə baxsaq, burada illər üzrə hər bir ixtisas qrupunun artan ballarının, deməli keyfiyyət göstəricilərinin dinamikasının şahidi olarıq.

Qeyd: Keyfiyyət göstəricisi DİM tərəfindən keçirilən imtahanlarda 200 baldan artıq toplayan abituriyentlərin nəticələrinə görə təsnif olunur.

Əgər 2014/2015-ci tədris ili üzrə qəbul imtahanlarında bütün qruplar üzrə iştirak edən 92643 abituriyentin keyfiyyət göstəricisi 34,7%, 2015/2016-cı tədris ili üzrə 82925 abituriyentin bu nəticəsi 40% olmuşdusa, 2016/2017-ci tədris ili üzrə 78545 abituriyentin analoji göstəricisi 43,9% və nəhayət 2017/2018-ci tədris ili üzrə (1 mərhələ) 64220 abituri-

yentin keyfiyyət göstəricisi 48,9 faiz olmuşdur. Başqa sözlə, son 4 ildə bu göstərici 14,2% artmışdır (Slayd 2).

Slayd 3-dən görüldüyü kimi, son 4 tədris ili ərzində ali təhsil müəssisələrinə ixtisas qrupları üzrə tələbə qəbulunun keyfiyyət göstəriciləri yaxşılaşmışdır. Belə ki, keyfiyyət göstəricisi I ixtisas qrupunda 12,8%, II ixtisas qrupunda 10,6%, III ixtisas qrupunda 11,5%, IV ixtisas qrupunda isə 38,4 % artmışdır (Slayd 3).

Bildiyimiz kimi, bütün dünyada elmi ədəbiyyatın ən böyük data məlumatları ingilis dilindədir. Təhsilin ən böyük qloballaşma alətlərindən biri olan tədrisdə çoxdillilik mühitin yaradılması ali təhsilin inkişafı üçün vacib həlqdədir. Bu baxımdan tədrisdə ingilis dilinin rolu getdikcə artır. Yaxşı xəbər ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinə son iki il ərzində ingilis dilində tədris olunan ixtisaslara tələbə qəbulu artıb. Bunu aşağıdakı slayddan da görmək olar (Slayd 4).

Buradan da görüldüyü kimi, ingilis dilində tədris olunan ixtisasların sayı, proqnoz yerləri, həmçinin qəbul olunma faizi də xeyli yüksəlmişdir.

Digər müsbət bir tendensiya 2016 və 2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikası ali təhsil müəssisələrinin və AMEA-nın magistraturasına keçirilən qəbul imtahanının I mərhələsi üzrə nəticələrinin müqayisəli təhlilində izləməyə imkan verir. Aşağıda təqdim olunan slayddan da görüldüyü kimi, imtahanın nəticələrinə görə 51 və daha yüksək nəticə göstərənlər ötən ilə nisbətə 2 dəfədən artıq (müvafiq olaraq 2016-cı ildə 25,77% – 2017-ci ildə bu göstərici 57,99 faiz) olmuşdur. Və əksinə, 40 bal və daha az toplayanların faiz nisbətində kəskin azalma (müvafiq olaraq 2016-cı ildə 49,56% idisə, 2017-ci ildə bu rəqəm 18,36%) müşahidə olunur (Slayd 5).

Buradan görüldüyü kimi, magistratura səviyyəsi üzrə imtahanlarda iştirak edən bakalavrların ümumi nəticələri ötən tədris ilinə nisbətən cari tədris ilində daha yüksək olub. Ötən illə müqayisədə imtahana gəlməyənlərin sayı 15 dəfə azalıb. Cədvəldən bir daha aydın olur ki, bu il imtahanlarda daha hazırlıqlı bakalavrlar iştirak edir və onların ümumi nəticələri daha yüksəkdir. Başqa sözlə, cari ildə magistraturaya yalnız həqiqətən gələcəkdə magistratura səviyyəsində təhsilini davam etdirmək istəyənlər sənəd verib.

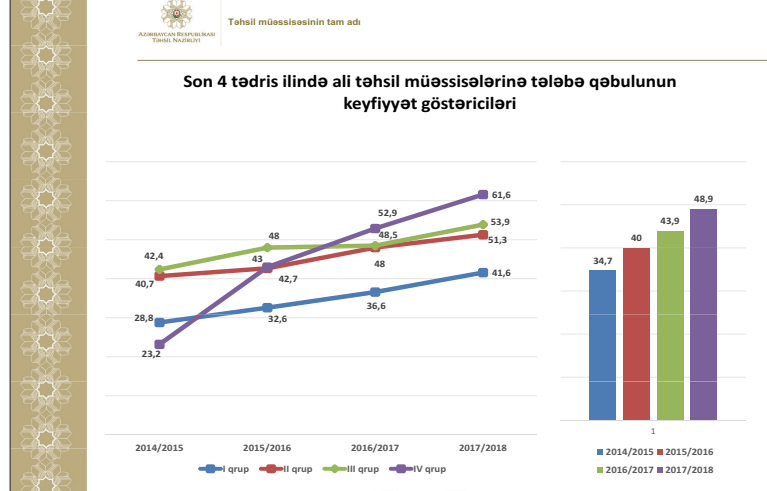
Qəbul nə qədər önəmli olsa da, məqsəd keyfiyyətli təhsil almaq niyyəti olmalıdır. Hazırda yeni universitetlə birgə, yeni elm obrazı təşəkkül tapır. Bununla, “savadlılıq” ideyasına yanaşmalar da dəyişir. Ənənəvi təsəvvürlərlə yanaşı, pedaqogikanın antropoloji əsaslarının əvəzlənməsi də baş verir. Təhsilli insan bu gün “bilikli fərdəndən”, hətta dünyagörüşü formalaşmış şəxsədən daha çox, həyata hazır olan, müasir dövrün mürəkkəb problemlərindən baş açan, həyatda öz yerini başa düşməyə qabil olan insandır. Nəzərə alsaq ki, dünyanın hər an dəyişən inkişaf sürəti həm də universitetlərdən qaynaqlanır. Universiteti qazanan tələbələrə təbrik edirik!

S/s	Tədris illi	Ümumi ərizələrin sayı	İmtahanda iştirak edənlərin sayı	O cümlədən cari illər üzrə məzənlər			Tələbə qəbulu planı	Faktiki qəbul				
				Ümumi sayı	Sənəd verənlərin sayı	Nisbi payı (%-lə)		İmtahanda iştirak edənlərin sayı	İmtahanda iştirak edənlərin nisbi payı (%-lə)	Cəmi	Onlardan cari illin məzənləri	Ümumi sayı nisbətən cari illin məzənləri (%-lə)
1	2013/2014	100683	96720	88697	57208	60,7	55033	58,4	36537	33808	26341	77,9
2	2014/2015	97362	92643	84878	57654	64,1	55659	61,8	37763	33713	28068	83,3
3	2015/2016	93116	82925 (I-IV qrup üzrə) 9839 (V qrup üzrə)	88366	56479	66,0	54496	63,7	38831	31699	27113	85,5
4	2016/2017	89444	78545 (I-IV qrup üzrə) 18158 (V qrup üzrə)	87330	56433	68,3	54962	66,5	41736	34224	28236	82,5
5	2017/2018	85502 89969 34150 (V qrup üzrə)		85356 (gözlənilir)					43341			

(Slayd 1).

İxtisas qrupu	2014/2015-ci tədris illi					2015/2016-cı tədris illi					2016/2017-ci tədris illi					2017/2018-ci tədris illi													
	0-39 bal	40-49 bal	50-59 bal	60-69 bal	70-79 bal	0-39 bal	40-49 bal	50-59 bal	60-69 bal	70-79 bal	0-39 bal	40-49 bal	50-59 bal	60-69 bal	70-79 bal	0-39 bal	40-49 bal	50-59 bal	60-69 bal	70-79 bal									
I	9798	5822	3194	1525	487	23972	28,8	10798	6178	3405	1700	581	33136	32,6	11496	6007	3469	1686	572	31397	36,8	8554	6079	4499	4436	1486	10421	25054	41,8
II	9186	5810	3187	1510	434	22532	40,7	9688	5909	3394	1472	422	22668	42,7	10621	6871	3954	1930	656	22135	48	4176	4758	3997	4228	1390	9415	18349	51,3
III	10592	6873	3579	1599	401	24908	42,4	10668	6966	4200	2182	660	20965	48	9535	6470	3957	1965	607	19673	48,3	3396	4362	3468	4081	1255	8804	16362	53,3
IV	2606	2015	1468	930	403	11229	23,2	2646	2040	1485	980	431	8516	34	2821	2002	1636	1046	446	5340	32,8	907	805	744	1161	838	2743	4455	61,8
Cəmi	32159	20120	11426	5564	1725	92641	34,7	33338	21893	12284	8384	2998	82925	40	84475	23859	12976	6829	2281	78945	43,9	17018	13808	13906	4769	91383	88341	64220	48,9

(Slayd 2).

(Slayd 3).

S/s	Ali təhsil müəssisəsi	2016/2017				2017/2018	
		İxtisasların sayı	Proqnoz yerlərinin sayı	Boş qalan yerlərinin sayı	Dolma faizi	İxtisasların sayı	Proqnoz yerlərinin sayı
1	Bakı Dövlət Universiteti	16	260	3	98,9	16	270
2	Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Univer.	14	320	6	98,1	22	505+160
3	Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Univer.	1	15	0	100	5	80
4	Azərbaycan Dövlət İqtisad Univer.	5	170	0	100	5	180
5	Azərbaycan Dillər Universiteti	1	15	0	100	1	15
6	Bakı Mühəndislik Universiteti	-	-	-	-	14	405
Cəmi			780	9	98,8		1615

Qeyd: Müxtəlif qurumlara tabe olan ATM-lərdə ingilis dilində tələbə qəbulu üzrə proqnoz yerlərinin sayı – 660. Özəl ATM-lərdə ingilis dilində tələbə qəbulu üzrə proqnoz yerlərinin sayı – təxminən 500.

(Slayd 4).

İllər	Qəbul planı	Faktiki qəbul	Sənəd verənlər	İmtahanda iştirak etməyənlər	İmtahanda iştirak edənlər	İmtahan nəticələrinə görə bölgü		
						51 bal və daha yüksək nəticə göstərənlər	41 bal və daha yüksək nəticə göstərənlər	40 bal və daha aşağı nəticə göstərənlər ¹
2016	7362	4667 (63,4%)	24110	1701 (6)	22409	5775 (25,77%)	11303 (50,44%)	11106 (49,56%)
2017	7984 (onlardan 1485 MBA)	-	13081	109	12972	7522 (57,99%)	10590 (81,64%)	2382 (18,36%)

¹ Xüsusi qabiliyyət tələb edən, kənd təsərrüfatı, idman və xüsusi təyinatlı ixtisaslar üzrə II mərhələyə keçid balı 30 baldır.

(Slayd 5).

Təhsil İnstitutu yay olimpiada düşərgəsi təşkil edəcək

Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutu tərəfindən şagirdlərin yay tətilində riyaziyyat, informatika, kimya, fizika və biologiya fənləri üzrə intensiv dərslərdən ibarət yay olimpiada düşərgəsi təşkil ediləcək.

Düşərgə iyunun 16-dan iyulun 16-dək Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü liseyde reallaşdırılacaq.

Yay olimpiada düşərgəsi həftənin 3 günü, hər gün 3 saat olmaqla həyata keçiriləcək.

Düşərgədə məşğələlər ilkin

olimpiada hazırlıq işini bilən mü-təxəssislər tərəfindən aparılacaq.

Yay olimpiada düşərgəsində V-VI və VII-VIII siniflər bir yerdə olmaqla məşğələlər aparılacaq.

Sonda şagirdlərlə kiçik müsabiqə keçiriləcək və yay düşərgəsinin qalibləri müəyyənləşdiriləcək. Həmçinin məktəblilərə öncədən müəllimlər tərəfindən hazırlanan yay tapşırığı toplusu təqdim ediləcək.

Yay olimpiada düşərgəsində iştirak edən bütün şagirdlərə sonda sertifikatlar verilməkdir.

Xəzər Universiteti QS təşkilatının və AMEA-nın reyting siyahısında

İyunun 8-də QS beynəlxalq reyting təşkilatı dünya üzrə ali təhsil müəssisələrinin 2017-ci il üçün reytingini müəyyənləşdirib. Reyting siyahısına görə Xəzər Universiteti dünya universitetləri arasında 701-750 aralığında yerləşir və Azərbaycan universitetləri arasında 1-ci yeri tutur. Qeyd edək ki, QS təşkilatı dünyada fəaliyyətdə olan təxminən 26000 universitet haqqında araşdırma aparmışdır. Xəzər Universiteti dünyanın 2,7% seçilmiş aparıcı universitetləri sırasına daxil edilmişdir.

QS təşkilatı dünya universitetlərinin fəaliyyətini 6 əsas meyar üzrə qiymətləndirir. Bu meyarlar – akademik

nüfuz, elmi məqalələrdən sitat götürmə, müəllim-tələbə nisbəti, işgötürənlər arasında nüfuz, xarici müəllimlərin və xarici tələbələrdir.

Ayrıca olaraq, Xəzər Universiteti dünya universitetləri arasında beynəlxalq tələbələrin qəbuluna görə 388-ci, müəllim-tələbə nisbətində görə 339-cu, xarici müəllimlərə görə isə 253-cü yeri tutur.

“QS” təşkilatının son reyting cədvəli haqqında ətraflı məlumatı bu linkdən əldə edə bilərsiniz: www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2018